

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ
УНІВЕРСИТЕТ

Факультет агрономії та захисту рослин

ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА

Методичні вказівки

**для здобувачів освітнього ступеня магістра другого
(магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 201
«Агрономія»**

Харків
2024

Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет агрономії та захисту рослин

ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА

Методичні вказівки
для здобувачів освітнього ступеня магістра другого
(магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 201
«Агрономія»

Затверджено
рішенням навчально-методичної
комісії факультету агрономії та
захисту рослин.
Протокол № 17
від 18 червня 2024 р.

Харків
2024

УДК 631.5:378.147.091.33-027.22](072)
В 48

Рецензенти:

О. М. Брагін, доцент кафедри генетики, селекції та насінництва
Державного біотехнологічного університету, кандидат с.-г. наук;

Є. М. Огурцов, доцент кафедри рослинництва Державного
біотехнологічного університету, кандидат с.-г. наук

В 48

Виробнича практика: методичні вказівки для здобувачів освітнього ступеня магістра другого (магістерського) рівня вищої освіти за спеціальністю 201 «Агрономія»/ Державний біотехнологічний університет; уклад. В. В. Дегтярьов, Т. І. Гопцій, А. О. Рожков, М. В. Шевченко, В. І. Філон, О. В. Романов, О .В. Чигрин. – Харків, 2024. – 31 с.

Методичні вказівки містять опис, програму виробничої практики, вимоги до змісту та оформлення звіту з практики.

Представлені рекомендації спрямовані на покращення організації та підвищення ефективності виробничої практики здобувачів освітнього ступеня магістра спеціальності 201 «Агрономія».

УДК 631.5:378.147.091.33-027.22](072)

Відповідальна за випуск: О. В. Чигрин, канд. с.-г. наук, доцент

© В. В. Дегтярьов, Т. І. Гопцій,
А. О. Рожков, М. В. Шевченко,
В. І. Філон, О. В. Романов,
О .В. Чигрин, 2024
© ДБТУ, 2024

ЗМІСТ

Вступ	5
1. Мета і завдання виробничої практики	6
2. Бази практики	8
3. Обов'язки здобувача -практиканта	9
4. Зміст практики	10
5. Керівництво виробничою практикою	13
6. Звіт про виробничу практику	14
Додатки	17

ВСТУП

Підготовка висококваліфікованих фахівців у галузі аграрних наук та продовольства шляхом формування у здобувачів вищої освіти комплексу знань, умінь та навичок для застосування в професійній діяльності у сфері агрономії, спрямованих на вирішення комплексних завдань з організації і технології виробництва високоякісної сільськогосподарської продукції ґрунтується не лише на теоретичному, а й глибокому практичному навчанні.

Практична підготовка здобувачів вищої освіти є однією з форм організації навчального процесу, яка закладає основи професійної діяльності, вмінь і навичок майбутніх фахівців аграрного профілю, знання яких задовольняли б запити сучасного ринку праці.

Організація практичної підготовки на факультеті агрономії та захисту рослин регламентується Законом України «Про вищу освіту» та Положенням «Про практичне навчання здобувачів вищої освіти Державного біотехнологічного університету», яке ухвалене рішенням Вченої Ради ДБТУ від 30 червня 2023 року протокол №10.

Обов'язковою компонентою освітньо-професійних програм спеціальності 201 «Агрономія» другого рівня вищої освіти, є виробнича практика, яка спрямована на набуття здобувачем професійних та загальних компетентностей. Здобувачі проходять виробничу практику згідно графіку освітнього процесу після завершення повного циклу теоретичної підготовки.

Основна мета даних методичних вказівок полягає у чіткому плануванні та регламентуванні діяльності здобувачів і керівників під час виробничої практики та окреслення її головних результатів. Програма виробничої практики передбачає планове, поетапне набуття здобувачами практичних професійних навичок і застосування набутих теоретичних знань в реальних умовах виробництва.

1. МЕТА І ЗАВДАННЯ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ

Метою виробничої практики є поглиблення і закріплення інтегральної, загальних та спеціальних (фахових) компетентностей майбутнього фахівця, закріплення програмних результатів навчання, виховання потреби систематично поновлювати знання, вести наукові дослідження та творчо застосовувати їх у практичній роботі.

Здобувачі другого рівня вищої освіти за спеціальністю 201 “Агрономія” факультету агрономії та захисту рослин після завершення теоретичної підготовки повинні закріпити та поглибити отримані знання, здобути досвід прийняття самостійних рішень, необхідних під час виробничої діяльності в умовах аграрних підприємств. Також виробнича практика спрямована на виховання у здобувача, як майбутнього фахівця, навичок самостійного проведення науково-дослідної роботи та систематичного оновлення своїх знань.

Мета практики – набути практичних навичок у здійсненні технологічних заходів, передбачених сучасними технологіями для одержання високих і сталих урожаїв польових культур, набути досвіду агрохімічного обслуговування сільськогосподарського виробництва, розв’язування спеціалізованих землеоціночних, ґрунтоохоронних задач, придбати практичні навички з методики, техніки й організації селекційної, генетичної та насінницької роботи з основними сільськогосподарськими культурами, розв’язанні складних спеціалізованих задач.

Протягом практики здобувач повинен набути досвіду організаторської і виховної роботи, беручи безпосередню участь у виробничій діяльності колективного, фермерського господарства чи науково-дослідної установи.

Виробнича практика спрямована на поглиблення і закріплення компетентностей, достатніх для ефективного виконання завдань відповідного рівня професійної діяльності фахівця з агрономії і відповідати ОПП підготовки здобувача:

1. Здатність розв'язувати складні задачі і проблеми у сфері агрономії під час здійснення професійної діяльності або у процесі навчання, що передбачає проведення досліджень та/або здійснення інновацій та характеризується комплексністю та невизначеністю умов.

2. Здатність створювати нові технології та застосовувати сучасні технології агрономії, враховуючи їх особливості та користуючись передовим досвідом їх впровадження, розробляти наукові основи технологій вирощування сільськогосподарських культур

3. Здатність оцінювати придатність земель для вирощування сільськогосподарських культур з урахуванням вимог щодо забезпечення кількості та якості продукції.

4. Здатність до розроблення і впровадження раціональних систем удобрення на різних рівнях в господарстві, досягнення оптимальних показників родючості ґрунту в ґрунтово-кліматичних та агротехнічних умовах з метою підвищення продуктивності агроценозів за одночасного збереження природних ресурсів та охорони навколишнього середовища.

5. Здатність розробляти заходи щодо відновлення родючості ґрунтів, проводити оцінку якості ґрунтів, складати експертний висновок щодо якості ґрунтів конкретної території.

6. Здатність самостійно організовувати селекційний процес з використанням сучасних методів створення та оцінки вихідного матеріалу.

7. Здатність самостійно організовувати та проводити наукові дослідження з використанням загальноприйнятих методів і стандартів аналізу добрив, ґрунтових і рослинних зразків.

З метою одержання матеріалів для підготовки кваліфікаційних робіт у період виробничої практики здобувач обов'язково бере участь у науково-дослідній роботі, яку проводять провідні кафедри університету в умовах науково-дослідних установ, базових господарств або на базі навчально-

наукового виробничого центру “Дослідне поле Докучаєвське” Державного біотехнологічного університету.

2. БАЗИ ПРАКТИКИ

Місцем проходження виробничої практики здобувачів освітнього ступеня “Магістр” за спеціальністю 201 “Агрономія” є закріплені базові аграрні сільськогосподарські підприємства різних форм власності, науково-дослідні інститути (станції, лабораторії), з якими Державний біотехнологічний університет уклав угоду на співпрацю.

У науково-дослідних установах здобувачі прикріплюються до старших наукових співробітників і під їх керівництвом виконують усі роботи згідно плану науково-виробничої діяльності установи.

За пропозицією керівників практики від виробництва здобувачі можуть бути тимчасово зараховані на вакантні посади агрономів, техніків, технологів, бригадирів виробничих бригад та співробітників інших підрозділів. Також вони можуть працювати на посаді тимчасових співробітників наукових відділів або лабораторій у науково-дослідних установах.

Здобувачі, які займають оплачувані посади на базі практики, одержують заробітну плату відповідно до штатного розкладу. У період виробничої практики за здобувачами зберігається стипендія.

3. ОBOB'ЯЗКИ ЗДОБУВАЧА-ПРАКТИКАНТА

У період проходження практики здобувач повинен виконати програму практики незалежно від посади, яку він займає.

Він зобов'язаний:

- дотримуватись діючих у базовому підприємстві або науково-дослідній установі правил внутрішнього розпорядку, нести відповідальність за виконану роботу нарівні зі штатними спеціалістами;
- повністю виконувати завдання, які передбачені програмою і керівником практики за темою досліджень;
- кожного дня в період практики своєчасно з'являтися на встановлене керівником місце проходження практики;
- вивчати і поширювати досвід інноваційних методів виробництва, брати участь у заходах із впровадження наукових досягнень, у семінарах, “Днях поля”;
- оволодіти методами селекційно-генетичного і насінницького процесу;
- оволодіти методами науково-дослідної роботи (обґрунтування теми наукових досліджень, методика закладання польового, вегетаційного, лабораторного досліджу, методика супутніх обліків та спостережень, облік урожайності, аналіз рослин, насіння, ґрунту, добрив);
- взяти участь у закладанні польових і виробничих дослідів;
- набути досвіду аналізу та узагальнення одержаних результатів;
- вивчати сучасну сільськогосподарську і селекційну техніку, апаратуру, лабораторне обладнання, знати правила їх експлуатації;
- кожного дня робити у щоденнику записи про зміст виконаної роботи, власні висновки і пропозиції, вносити цифрові матеріали, робити зарисовки, фотознімки;

- вивчати і суворо дотримуватися правил експлуатації машин, техніки безпеки, охорони праці і виробничої санітарії;
- вивчати досвід організаторської і виховної роботи в базі практики;
- сміливо брати на себе обов'язки спеціаліста на виробництві, принципово оцінювати виробничі ситуації, вносити свої пропозиції.

Після закінчення практики своєчасно представити керівнику практики щоденник і письмовий звіт про виконання програмних завдань.

4. ЗМІСТ ПРАКТИКИ

4.1. Характеристика базового підприємства або науково-дослідної установи-

Невід'ємною складовою виробничої практики є знайомство здобувача з господарством або науково-дослідною установою.

У процесі виробничої практики здобувач повинен вивчити:

- ґрунтово-кліматичні умови, економічний напрям і спеціалізацію бази практики, організацію земельної території, експлікацію земельних угідь, наукову тематику науково-дослідної установи;
- структуру управління підприємством;
- структуру машинно-тракторного парку і енергозабезпеченість господарства, рівень механізації виробничих процесів у рільництві, овочівництві, кормовиробництві;
- енергоощадні та інші інноваційні технології вирощування провідних сільськогосподарських культур у базовому підприємстві, зокрема технології зяблевого, передпосівного обробітків ґрунту та догляду за посівами, - систему удобрення в польових сівозмінах, систему інтегрованого захисту рослин, технологію збирання і зберігання одержаної продукції;

- ознайомитися з підсобними структурними підрозділами й іншими галузями та їх роллю в економіці господарства;
- природоохоронну діяльність колективу базового підприємства або науково-дослідної установи.

4.2. Науково-дослідна робота

Здобувач під час практики під керівництвом старших спеціалістів відділів та лабораторій, за якими вони закріплені в науково-дослідних установах, та керівниками практики в сільськогосподарських підприємствах повинні зібрати необхідний матеріал для написання кваліфікаційної роботи.

Тему кваліфікаційної роботи потрібно узгодити з керівником практики від кафедри, який надає консультативну допомогу у проведенні науково-дослідної роботи.

Здобувач зобов'язаний виконати завдання кафедри з проведення наукових досліджень за розробленою програмою і методикою, одержані результати записати у польовому журналі або журналі лабораторних досліджень.

Разом з цим здобувач повинен вивчати і брати участь у реалізації інноваційних заходів з підвищення ефективності аграрного виробництва у базовому підприємстві.

4.3. Охорона праці у виробничих умовах бази практики

Одне з важливих завдань практиканта – вивчення, дотримання і пропаганда техніки безпеки і протипожежних заходів у сільськогосподарських підприємствах, селекційних установах і елітно-насінницьких господарствах.

Здобувач повинен вивчити і засвоїти:

- норми, правила, інструкції, положення щодо організації роботи з охорони праці і протипожежних заходів;
- порядок розслідування нещасних випадків;

- акт за формою Н-1 на реальний нещасний випадок, який, можливо, трапився у господарстві за останні три роки;
- зміст програм навчання й інструктажів;
- ведення журналів реєстрації інструктажів;
- пропаганду охорони праці;
- колективні та індивідуальні засоби захисту;
- небезпечні зони машин і обладнання, наявність захисних огорож, запобіжних, гальмових і сигналізаційних пристроїв;
- правила безпеки при комплектуванні машинно-тракторних агрегатів, вимоги безпеки до полів, маршруту руху під час обробітку ґрунту, посівних і садивних робіт по догляду за рослинами;
- правила безпеки при застосуванні пестицидів і мінеральних добрив;
- правила безпеки праці на транспортних і вантажно-розвантажувальних роботах;
- вимоги безпеки під час збирання врожаю і післязбирального обробітку продукції рослинництва (зерноток, очисні, сушильні комплекси і склади);
- дотримуватися протипожежних правил, особливо при збиранні врожаю і заготівлі сіна.

4.4. Охорона навколишнього середовища

Здобувач повинен вивчити:

- комплексні плани боротьби з вітровою і водною ерозією в господарстві;
- засоби захисту водних джерел (озер, ставків, річок, свердловин, колодязів) від забруднення;
- заходи раціонального використання і охорони природних кормових угідь;

- заходи запобігання забрудненню середовища пестицидами і добривами;

- природні об'єкти, взяті під охорону.

У кожному випадку потрібно вміти встановити доцільність використання хімічних засобів, наявність біологічних методів захисту від шкідників, наявність сертифікатів, які гарантують правильність застосування пестицидів при здачі продукції.

Оцінювати за п'ятибальною системою весь комплекс робіт у господарстві, які впливають на охорону ґрунтових, водних, повітряних, рослинних природних ресурсів.

У господарстві слід пропагувати природоохоронні знання.

5. КЕРІВНИЦТВО ПРАКТИКОЮ

Методичне керівництво виробничою практикою здійснюють викладачі випускаючих кафедр, які інструктують здобувачів перед початком практики про виконання програми, відвідують їх на місцях практики, а також дають необхідні консультації.

Безпосередньо керівництво практикою здобувачів на місцях здійснюють спеціалісти базових підприємств (головні агрономи, провідні спеціалісти, старші наукові співробітники) або фермери.

Обов'язками керівників практики є:

- розробка завдання на виробничу практику здобувачу (додаток 2);
- створення умов для виконання програми практики;
- проведення консультацій за спеціальністю, інструктажів з техніки безпеки і виробничої санітарії;

- створення нормальних побутових умов і в разі необхідності надання студентам спецодягу, взуття й індивідуальних засобів захисту;

- повсякденне керівництво і контроль за роботою здобувачів, складання висновка наукового керівника виробничої практики (додаток 3).

6. ЗВІТ ПРО ВИРОБНИЧУ ПРАКТИКУ

Здобувач складає звіт згідно з програмою практики шляхом послідовного висвітлення всіх положень протягом всього періоду практики і подає його разом із щоденником не пізніше ніж через п'ять днів після закінчення терміну практики.

Звіт і щоденник затверджується підписом керівника практики в господарстві або науковій установі і завіряється печаткою підприємства, а також керівником від кафедри.

У разі проходження виробничої практики в ННВЦ «Дослідне поле Докучаєвське» звіт і щоденник з наданням характеристики здобувача затверджується керівником відповідної кафедри, на базі якої проводилася практика.

Здобувач захищає звіт перед комісією, склад якої формує деканат факультету відповідним розпорядженням з викладачів випускаючих кафедр, за участю керівника практики.

При диференційованій оцінці практики, яка входить у додаток до диплома, беруться до уваги не тільки доповідь здобувача, відповіді на запитання і якість представленого звіту, але й його діяльність під час виробничої практики.

Зміст письмового звіту про виконання програми виробничої практики має свідчити про систематизацію, закріплення та розширення теоретичних знань зі спеціальності. Найбільшу увагу слід приділяти обговоренню організації технологічних процесів у виробництві та науково-дослідній роботі, а також видам робіт, в яких здобувач брав участь.

У звіті мають бути розділи з питань охорони праці та навколишнього середовища, висновки і пропозиції, додатки (заповнені бланки документів, технологічні карти з вирощування культур, фото тощо).

Орієнтовний план звіту з виробничої практики

1. Загальна характеристика місця проходження виробничої практики
 - 1.1. Назва агроформування або науково-дослідної установи, його розташування, спеціалізація
 - 1.2. Структура підприємства і його управління
 - 1.3. Ґрунтово-кліматичні умови
 - 1.4. Організація земельної території
 2. Науково-дослідна робота
 - 2.1. Обґрунтування теми і завдання досліджень
 - 2.2. Методика проведення досліджень
 - 2.3. Основні результати досліджень
 3. Охорона праці у виробничих умовах бази практики
 4. Охорона навколишнього середовища (за необхідності)
- Висновки і пропозиції
- Список використаних джерел
- Додатки

Вимоги до оформлення звіту

Звіт про виконання програми виробничої практики оформлюють на стандартних аркушах паперу формату А4 (210x297 мм). Обсяг звіту – 30 – 40 сторінок основного тексту. Звіт має бути написаний українською мовою.

Розмір полів: ліве – 30 мм, праве – 10 мм, верхнє – 20 мм, нижнє – не менше 20 мм. Відступ абзацу – 1,25. Текст друкують через 1,5 міжрядкових інтервали, розмір шрифту – 14, Tame New Roman.

Титульну сторінку звіту оформлюють за зразком у додатку 1.

На другій сторінці звіту необхідно розмістити «Зміст», в якому наводять назву усіх структурних частин, розділів і підрозділів звіту та номер сторінки, з якої вони починаються.

Кожний структурний розділ звіту і висновки починають з нової сторінки. Підрозділи в межах розділу пишуть, відступивши від попереднього один додатковий інтервал.

У звіті мають бути посилання на цитоване джерело, яке обов'язково наводять у списку використаних інформаційних джерел. Бібліографічний запис у списку роблять за вимогами Державного стандарту ДСТУ 8302:2015.

Нумерація сторінок починається із третьої сторінки: титульну сторінку і зміст враховують, але не нумерують.

Записи щоденнику здобувач робить у бланку (додат. 4), заповнюючи усі необхідні розділи.

Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
Факультет агрономії та захисту рослин

Кафедра _____

Звіт з виробничої практики

В _____

(Назва підприємства, науково-дослідної установи)

У період з _____ по _____ 20__

Тема науково-дослідної роботи:

Виконав: студент _____ курсу

Освітній ступінь _____

Спеціальність _____

(шифр і назва спеціальності)

(прізвище та ініціали)

Керівник від підприємства _____

(посада, прізвище та ініціали)

Керівник від кафедри _____

(посада, прізвище та ініціали)

Харків 202__

Міністерство освіти і науки України
ДЕРЖАВНИЙ БІОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

Факультет агрономії та захисту рослин

Кафедра _____

Освітній ступінь _____

Спеціальність _____
(шифр і назва)

ЗАТВЕРДЖУЮ
Завідувач кафедри

" _____ " _____ 20__ року

ЗАВДАННЯ
НА ВИРОБНИЧУ ПРАКТИКУ ЗДОБУВАЧУ

(прізвище, ім'я, по батькові)

Тема роботи _____

керівник роботи _____,
(прізвище, ім'я, по батькові, науковий ступінь, вчене звання)

затвержені наказом вищого навчального закладу від " _____ " _____ 201__ року N _____

Дата видачі завдання _____

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

N з/п	НАЗВА ЕТАПІВ ВИРОБНИЧОЇ ПРАКТИКИ	Строк виконання етапів роботи	Примітка

Здобувач

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Керівник практики

(підпис)

(прізвище та ініціали)

Зауваження до здобувача в період проходження виробничої практики

Наявність матеріалів для підготовки дипломної роботи

Рівень знань здобувача (ступінь засвоєння матеріалу)

Рекомендується оцінка:
за національною шкалою _____
(цифрою і прописом)

За 100-бальною шкалою _____

За шкалою ЄКТС _____

Науковий керівник: _____
(науковий ступінь, вчене звання)

(прізвище, ім'я, по батькові)

(підпис)

Дата « _____ » _____ 20____ р.

(повне найменування вищого навчального закладу)

ЩОДЕННИК ПРАКТИКИ

(вид і назва практики)

здобувача _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

Факультет _____

Кафедра _____

Освітній ступінь _____

Напрямок підготовки _____

Спеціальність _____

_____ курс, група _____

Здобувач _____
(прізвище, ім'я, по батькові)

прибув на підприємство, в організацію, установу.

Печатка
підприємства, організації, установи „____” _____ 20__ року

(підпис) _____
(посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Вибув з підприємства, організації, установи.

Печатка
підприємства, організації, установи „____” _____ 20__ року

(підпис) _____
(посада, прізвище та ініціали відповідальної особи)

Навчальне видання

ВИРОБНИЧА ПРАКТИКА

Методичні вказівки

ДЕГТЯРЬОВ Василь Володимирович

ГОПЦІЙ Тетяна Іванівна

РОЖКОВ Артур Олександрович

ШЕВЧЕНКО Микола Вікторович

ФІЛОН Василь Іванович

РОМАНОВ Олексій Васильович

ЧИГРИН Ольга Василівна

Формат 60x84/16. Гарнітура Times New Roman
Папір для цифрового друку. Друк ризографічний.

Ум. друк. арк. _.

Наклад ___ пр.

Державний біотехнологічний університет
61002, м. Харків, вул. Алчевських, 44